

WERYFIKACJA ZAWARTEJ UGODY ORAZ POSTĘPOWANIE PO ZAKOŃCZENIU MEDIACJI

Wprowadzenie

Najbardziej pożądanym rezultatem prowadzenia postępowania mediacyjnego jest zawarcie przez strony sporu satysfakcjonującej je ugody i tym samym zakończenie procesu mediacji. Wspólne wypracowanie porozumienia i znalezienie rozwiązań satysfakcjonujących obie strony sporu, które następnie spisuje się w formie ugody, są przecież narzędziami, które skutecznie pozwalają zakończyć istniejący spór, a czasami nawet pozwalają na kontynuację dotychczasowej współpracy między stronami. Należy jednak zaznaczyć, że nawet najbardziej efektywna ugoda wypracowana i zawarta podczas procesu mediacji powinna być przede wszystkim zgodna z prawem, aby mogła być rzeczywiście wykonywana. Istotną kwestią jest zatem treść i forma ugody zawartej w obecności mediatora, jej weryfikacja oraz czynności, które należy podjąć celem zatwierdzenia ugody przez sąd.

Ugoda mediacyjna

Treść ugody mediacyjnej nie jest wprost określona przepisami prawa materialnego. Regulacje Kodeksu cywilnego (dalej jako k.c.) nie odnoszą się bezpośrednio do ugody zawartej przed mediatorem. Oznacza to, że ugoda mediacyjna, do momentu zatwierdzenia jej przez sąd, winna być traktowana jak każda umowa cywilnoprawna i spełniać wymogi przewidziane dla umów cywilnoprawnych. Należy zatem wskazać, że przez ugodę mediacyjną powinno się rozumieć umowę, która została zawarta między stronami sporu, w związku z przeprowadzeniem postępowania mediacyjnego. Co więcej, ugoda została zawarta w obecności mediatora prowadzącego mediację, a jej treścią są przede wszystkim prawa i obowiązki stron, ukształtowane przez same strony w sposób dla nich satysfakcjonujący, w celu zmniejszenia lub całkowitego rozwiązania zaistniałego sporu. Strony umowy cywilnoprawnej, a w związku z tym także strony ugody mediacyjnej, mogą regulować postanowienia umowy zgodnie ze swoją wolą (wynika to z zasady swobody umów określonej w art. 3531 k.c.) ale w granicach obowiązującego prawa. W związku z tym wydaje się, że niezbędnymi elementami, które powinna zawierać każda ugoda mediacyjna są: a) precyzyjnie określone strony sporu zawierające ugodę, b) miejsce i data zawarcia ugody, c) dokładnie określony przedmiot ugody, d) oraz uzgodnienia stron odnośnie sposobu realizacji przedmiotu ugody (prawa i obowiązki stron sporu). Innymi elementami, które można włączyć do postanowień ugody mediacyjnej są: a) podstawa w oparciu o którą przeprowadzono mediację (np. umowa o mediację; konkretny zapis na sąd polubowny; postanowienie sądu, którym skierowano daną sprawę do postępowania mediacyjnego; itp.), b) oznaczenie mediatora, który prowadził postępowanie mediacyjne, c) uproszczona klauzula mediacyjna (w oparciu o którą, w przypadku naruszenia treści ugody, strony zobowiązują się do skorzystania w pierwszej kolejności z pomocy mediatora, celem rozwiązania problemu, związanego z treścią ugody mediacyjnej). Należy pamiętać, aby treść ugody mediacyjnej była zrozumiała dla stron, dokładna i określająca możliwe do weryfikacji oraz wykonania w rzeczywistości postanowienia – prawa i obowiązki stron. Ważnym czynnikiem przy sporządzaniu ugody mediacyjnej, jest także zrównoważenie jej treści tak, aby zawierała postanowienia odnoszące się do obu stron sporu, nie tylko do jednej z nich oraz aby zawarte postanowienia były w

miarę możliwości wyczerpujące. W przypadku określenia warunków płatności, które są częstym elementem ugód mediacyjnych, zwłaszcza w sprawach gospodarczych, należy pamiętać, aby sformułować je w sposób jak najbardziej szczegółowy, określając dokładnie kwotę płatności, termin do jej wniesienia, czy sposób jej opłacenia. Ugoda mediacyjna powstaje w trakcie wspólnych sesji mediacyjnych i zawiera elementy wypracowane przez strony, ale to mediator powinien redagować jej treść i zadbać o to, aby była ona zgodna z prawem, zasadami współżycia społecznego, aby nie zmierzała do obejścia prawa oraz była zrozumiała i nie zawierała sprzeczności. Strony nie mają obowiązku mieć wykształcenia prawniczego i tym samym znać się na przepisach prawa, zatem rolą mediatora jest zapewnienie im takich warunków, aby ugoda mediacyjna była zgodna z prawem i mogła być wykonywana. Mediator, podobnie jak strony sporu, nie ma obowiązku posiadania wykształcenia prawniczego, powinien jednak mieć odpowiednią wiedzę i umiejętności niezbędne do opracowania ugody mediacyjnej. Jeżeli jednak mediator nie ma pewności, co do ostatecznego kształtu treści ugody, powinien zaproponować stronom jej weryfikację przez prawnika. Strony również, już w trakcie postępowania mediacyjnego mogą zaproponować udział, na wspólnie określonych zasadach, prawników w trakcie sesji mediacyjnych. Udział w postępowaniu mediacyjnym prawnika – profesjonalisty, zwłaszcza na etapie konstruowania ugody mediacyjnej, zapewnia jej poprawność i zgodność z prawem. Każda ugoda mediacyjna przed ostatecznym podpisaniem przez strony powinna zostać przez nie zweryfikowana, a zatem przynajmniej odczytana na głos, w celu sprawdzenia czy jest zrozumiała, czy zawiera niezbędne elementy oraz wszystkie postanowienia uzgodnione przez strony w trakcie postępowania mediacyjnego. Po weryfikacji ugody, strony powinny ją podpisać. Zgodnie ze wspomnianą wcześniej zasadą swobody umów, ugoda mediacyjna może zostać zawarta w dowolnej formie, także ustnej, jednak dla celów dowodowych wskazane jest aby sporządzić ją w formie pisemnej. Ponadto w przypadku konieczności przedstawienia ugody sądowi (taka konieczność pojawia się w sytuacji skierowania spornej sprawy do postępowania mediacyjnego przez sąd), ugoda taka powinna zostać sporządzona na piśmie i załączona do protokołu (art. 18312 § 2 k.p.c.). W związku z brzmieniem przepisu art. 18315 § 2 k.p.c., należy podkreślić, że w przypadku zawarcia w ugodzie mediacyjnej postanowień, których wykonanie wymaga formy szczególnej (np. przeniesienie własności nieruchomości), ugoda taka powinna zostać zawarta w określonej szczególnej formie (w podanym przykładzie - w formie aktu notarialnego).

Postępowanie po zakończeniu mediacji

Ugoda mediacyjna podlega dobrowolnemu wykonaniu przez strony. W sytuacji gdy któraś ze stron nie chce wykonywać postanowień ugody, strona ją wykonująca powinna złożyć pisemny wniosek do sądu o zatwierdzenie ugody. Tylko ugoda zatwierdzona przez sąd ma moc ugody sądowej (art. 18315 § 1 k.p.c.). Ugoda która nie została przedłożona sądowi do zatwierdzenia jest traktowana, co już zostało wskazane, jak zwykła umowa cywilnoprawna. Dochodzenie roszczeń z umowy cywilnoprawnej jest możliwe na drodze jednego z postępowań polubownych lub też na drodze sądowej. Warto zatem kierować do zatwierdzenia przez sąd wszystkie ugody mediacyjne (zawarte w związku ze skierowaniem sprawy do postępowania mediacyjnego przez sąd, jak i prywatne, które zostały zawarte bez wszczęcia postępowania sądowego), aby nadać im moc ugody sądowej. Ugoda mediacyjna zawarta w sprawach, które zostały skierowane do mediacji w wyniku postanowienia sądu, są z mocy przepisów prawa (art. 18312 § 2 k.p.c.), załączane do protokołu. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że fakt podpisania ugody mediacyjnej i załączenie jej do protokołu oznacza tylko zgodę stron na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie, o czym mediator

powinien poinformować strony (art. 18312 § 21 k.p.c.). Wyrażona w ten sposób zgoda nie zastępuje wniosku strony o jej zatwierdzenie, a stanowi wyłącznie zgodę obu stron sporu na wystąpienie do sądu przez którąkolwiek z nich o zatwierdzenie ugody. Aby doszło do zatwierdzenia ugody, strona musi zatem sporządzić wniosek o nadanie klauzuli wykonalności lub zatwierdzenie ugody i skierować go do sądu (art. 18314 § 1 k.p.c.). Ugoda mediacyjna jest zatwierdzana przez sąd postanowieniem, a w przypadku wykonania jej na drodze egzekucji, poprzez nadanie jej klauzuli wykonalności. Ugoda zatwierdzona przez sąd poprzez nadanie jej klauzuli wykonalności staje się tytułem wykonawczym, czyli stanowi podstawę do prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Pomimo nadania ugodzie sądowej klauzuli wykonalności, stronie – podobnie jak w przypadku każdego innego tytułu wykonawczego, przysługuje zażalenie na postanowienie sądu co do nadania wskazanej klauzuli (art. 795 k.p.c.). Warto wskazać, że w przypadku, gdy ugoda mediacyjna została zawarta w sprawie, którą sąd skierował do postępowania mediacyjnego, sąd po zatwierdzeniu ugody mediacyjnej wyda postanowienie o umorzeniu postępowania (art. 355 k.p.c.) i zwróci stronie, która wszczęła postępowanie sądowe $\frac{3}{4}$ uiszczonej opłaty (art. 79 ust. 1 pkt. 2 lit. a Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28.7.2005 r.). Roszczenia związane z ugodą mediacyjną przedawniają się na zasadach ogólnych, tj. na podstawie art. 118 k.c. – z upływem lat 10-ciu, a roszczenia o świadczenia okresowe oraz związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, z upływem lat 3-ech.

Podsumowanie

Ugoda mediacyjna jest efektem nierzadko trudnej współpracy pracy dwóch do tej pory skonfliktowanych stron, zatem jej powstanie jest ich dużym sukcesem. Wspólne przezwyciężenie niechęci i praca nad znalezieniem rozwiązania, które jest dobre dla obu stron sporu daje duże prawdopodobieństwo, że ten typ umowy – ugoda mediacyjna, będzie przez strony respektowany – wykonywany ponieważ został przez nie wypracowany; w przeciwieństwie do wyroku sądowego. Wyrok sądowy jest bowiem odgórnym narzuceniem woli sędziego, która pomimo że oparta na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, w tym na dowodach, nie jest rozwiązaniem wypracowanym i stworzonym przez strony. Jest zatem decyzją obcą, odgórną. Co więcej, wyrok sądowy jest najczęściej rozwiązaniem satysfakcjonującym tylko jedną stronę sporu lub też rozwiązaniem, które nie satysfakcjonuje żadnej ze stron. Dlatego coraz częściej strony skarżą wyrok, wykorzystując dwuinstancyjność postępowania sądowego. Warto o tym pamiętać, ponieważ ugoda mediacyjna (nawet jeżeli musi zostać zawarta w formie szczególnej) pozostaje nadal bardziej efektywnym – bo własnym, tańszym, szybszym i bardziej satysfakcjonującym sposobem na zakończenie sporu pomiędzy skonfliktowanymi stronami.